

Bestuurlijke samenvatting verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan 2016 – 2020 gemeente Midden-Delfland

Wat is het verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan?

Het verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan is een belangrijk instrument voor de invulling van de gemeentelijke watertaken. Het verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP) beschrijft hoe de gemeente invulling geeft aan de wettelijke zorgplichten voor afvalwater, hemelwater en grondwater. In het vGRP vertaalt de gemeente de ambities voor de rioleringszorg naar concrete doelen, een adequate strategie en benodigde activiteiten. Daarmee geeft het vGRP ook een onderbouwing van de rioolheffing.

Welke taken en verantwoordelijkheden heeft de gemeente?

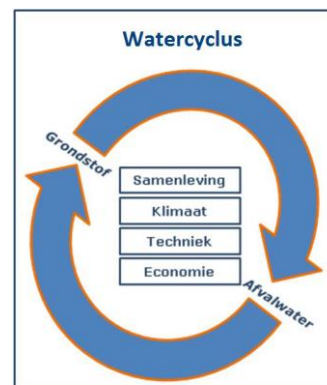
De rioleringszorg is primair gericht op het beschermen van de volksgezondheid. Vanaf ongeveer 1900 zijn in de steden van Nederland op grote schaal rioolstelsels aangelegd om de hygiëne in de steden te verbeteren. Dit doel is nog steeds relevant en dat zal ook in de toekomst zo blijven. In de loop van de tijd zijn het veilig stellen van de leefomgeving en het beschermen van het milieu als doel aan de rioleringszorg toegevoegd.

Samengevat richt de rioleringszorg van de gemeente zich op de volgende drie doelen:

1. Beschermen van de volksgezondheid;
2. Bijdragen aan de veiligheid en de kwaliteit van de leefomgeving;
3. Beschermen van het milieu en de natuur.

De gemeente Midden-Delfland is op 28 juni 2008 uitgeroepen tot de eerste Cittaslow van Nederland. Het bewaken en bevorderen van de kwaliteit van de leefomgeving is het allerbelangrijkst voor een Cittaslow. Goede rioleringszorg draagt bij aan een gezonde leefomgeving, het milieu en goede infrastructuur.

Vanuit het regionale samenwerkingsverband Netwerk Afvalwaterketen Delfland (NAD) is een visie geformuleerd op de ontwikkelingen die gemeenten en hoogheemraadschap voorzien met betrekking tot het omgaan met hemelwater, afvalwater en grondwater in de regio Delfland. Hierin staat de ontwikkeling van de afvalwaterketen richting een watercyclus centraal. Dit sluit aan bij de algemeen geaccepteerde visie op de afvalwaterketen 2030 van de Unie van Waterschappen en de VNG. Dat houdt in essentie in dat wij verwachten dat in de toekomst energie en grondstoffen uit het afvalwater zullen worden teruggewonnen. Om deze visie te kunnen realiseren is samenwerking met verschillende partijen zoals drinkwaterbedrijven, energiebedrijven, onderzoeksinstituten en particuliere initiatieven van groot belang.

Wat beheert de gemeente?

Het afvalwater dat vrijkomt in dorpen zamelt de gemeente over het algemeen in middels vrijverval riolering. De gemeente beheert ca. 96 km vrijverval riolering. Een groot deel van deze vrijverval riolering zamelt en transporteert ook het overtollig hemelwater weg uit de kernen. Om inzicht te krijgen in het functioneren van de vrijverval riolering, beschikt de gemeente over een meetnet in de riolering.

In het buitengebied wordt een groot deel van het vrijkomende afvalwater ingezameld met mechanische riolering (drukrioolstelsel), bestaande uit 57 km drukriool en 440 minigemaal. Daar waar het niet doelmatig is om mechanische riolering aan te leggen hebben de particulieren IBA's (Individuele Behandeling Afvalwater) om het afvalwater te zuiveren alvorens te lozen op oppervlaktewater. Het zuiveringstechnische gedeelte van de IBA (138 stuks) wordt beheerd door het Hoogheemraadschap van Delfland. De behuizing (de tanks) beheert de gemeente.

Ten behoeve van de grondwaterzorgplicht beschikt de gemeente over een grondwatermeetnet. Met het meetnet wordt inzicht verkregen in het grondwatersysteem. Aandachtspunt hierbij vormt ook het stopzetten van de grondwaterwinning op het terrein van DSM.

Wat gaat de gemeente doen in de periode 2016 – 2020?

Uit de evaluatie van de voorgaande planperiode 2011 – 2015 en de toetsing van de huidige situatie aan de doelen komt naar voren, dat voor het overgrote deel de gestelde doelen zijn behaald. Ook de financiën zijn goed op orde. Voor het overgrote deel wordt het bestaande beleid gehandhaafd om aan de gestelde doelen te blijven voldoen. Navolgend kunt u in hoofdlijnen lezen wat dit beleid inhoud en wat de aandachtspunten voor de planperiode 2016 – 2020 zijn, waaraan meer aandacht wordt besteedt.

Afvalwaterzorgplicht

Volksgezondheid is de belangrijkste reden voor het aanleggen van de riolering. Door het inzamelen en transporteren van (stedelijk) afvalwater, wordt contact met rioolwater zo veel mogelijk voorkomen. Dit draagt in grote mate bij aan een gezonde, veilige en comfortabele leefomgeving.

De verantwoordelijkheid voor de zorgplicht voor inzameling van het (stedelijk) afvalwater ligt volledig bij de gemeente. De gemeente registreert daartoe alle aangesloten en niet-aangesloten percelen. De gemeente heeft een resultaatsverplichting om het geproduceerde afvalwater in te zamelen en af te voeren naar een overnamepunt (hoofdrioolgemaal). De ontvangst en zuivering van het door de gemeente ingezamelde (stedelijke) afvalwater vanaf het overnamepunt is vervolgens de taak van het Hoogheemraadschap van Delfland.

In de planperiode 2016 – 2020 wordt extra aandacht besteed aan:

- De gemeente gaat zich in de planperiode meer richten op het strategisch/tactische niveau in plaats van op het operationele niveau. Op het strategisch en tactische niveau zijn naar verwachting nog stappen te zetten die een besparing kunnen opleveren, door doelgerichter het systeem te gaan beheren. Voorbeelden hiervan zijn het afwegen van de risico's bij beheer, renovatie en vervanging en de samenwerking in het NAD;
- Het samen met de waterkwaliteitsbeheerder ontwikkelen van beleid voor lozingen ten gevolge van warmte-koude opslaginstallaties voor het verwarmen of koelen van gebouwen. Deze warmte-koude opslaginstallaties moeten regelmatig gespoeld worden. Het spoelwater mag niet op oppervlaktewater worden geloosd, wat al snel leidt tot een extra belasting op het rioelstelsel;
- In de afgelopen planperiode is door middel van een meetnet de riolering gemonitord. Met meten wordt meer inzicht verkregen in het werkelijk functioneren van de riolering. Op basis van meetdata wordt inzichtelijk of optimalisatie van het systeem mogelijk is. Uitgebreide analyse van de meetdata gaat de komende planperiode plaatsvinden;
- In de afgelopen planperiode is geconstateerd, dat de nieuwste drukrioleringspompen van de huidige leverancier gemiddeld minder lang mee gaan dan in het verleden. Pompen gaan soms maar 5 à 6 jaar mee in plaats van ongeveer 15 jaar waar tot dusver in het kostendekkingsplan op wordt gerekend. Dit heeft dus gevolgen voor het kostendekkingsplan, omdat de pompen gemiddeld vaker vervangen moeten worden. De vraag is of dit alleen geldt voor de pompen van de huidige leverancier of ook voor pompen van andere merken. In de komende planperiode gaan we dit onderzoeken.

Hemelwaterzorgplicht

De particulier draagt primair zorg voor het hemelwater op het eigen perceel. De gemeente draagt zorg voor de inzameling en verwerking van het hemelwater in de openbare ruimte. Hier is de gemeente zowel beheerder als eigenaar. Daarnaast heeft de gemeente een zorgplicht indien de particulier het hemelwater niet op eigen terrein kan verwerken.

Voorkomen wateroverlast

De afvoercapaciteit van rioelstelsels is en blijft beperkt, waardoor water-op-sstraat tijdens hevige neerslag onvermijdelijk is. Bij zware regenbuien kan dit leiden tot wateroverlast en vuilemissie via gemengde rioeloverstorten. Het is de verwachting dat dergelijke zware buien in de toekomst vaker zullen voorkomen.

Vaak is water-op-sstraat kortdurend van aard en leidt dit niet tot noemenswaardige overlast of schade. Bewoners accepteren een incidentele waterschijf op straat wanneer het extreem regent of geregend heeft, maar de acceptatie is aan grenzen gebonden. De gemeente spreekt van regen- of afvalwateroverlast indien:

1. Er als gevolg van water vanuit het riolsysteem materiële schade aan gebouwen of objecten in de openbare ruimte optreedt (tevens emotionele schade);
2. Vuilwater dat op straat komt te staan of vanuit de openbare ruimte gebouwen instroomt (gezondheidsrisico);
3. Water-op-sstraat het verkeer op belangrijke wegen langdurig belemmert.

Anticiperen op klimaatverandering

Er is momenteel nog onvoldoende aandacht voor klimaatadaptatie. Dit thema speelt breder dan alleen de rioleringszorg binnen de gemeente. Om meer inzicht te verkrijgen in de gevolgen van klimaatverandering brengt de gemeente de komende planperiode ook de effecten van toekomstig zwaardere buien in beeld. Klimaatverandering verloopt geleidelijk, waardoor het mogelijk is om wijkrenovaties aan te grijpen om het stedelijk gebied hier op lange termijn op aan te passen. Het klimaatbestendig handelen dient in 2020 te zijn verankerd in gemeentelijk beleid, zodat steden in 2050 daadwerkelijk zoveel mogelijk klimaatbestendig kunnen zijn (conform het Deltabesluit

Ruimtelijke Adaptatie). Dit onderwerp wordt ook regionaal opgepakt: in het Strategisch Ketenplan van het NAD, de Community of Practice Klimaatadaptatie Zuidelijke Randstad en binnen de klimaattafel Zuidelijke Randstad.

Grondwaterzorgplicht

Op basis van de Waterwet heeft de gemeente de zorgplicht voor het in de openbare ruimte van bebouwd gebied treffen van maatregelen om structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken, voor zover het treffen van die maatregelen doelmatig is en niet tot de zorg van het waterschap of de provincie behoort.

De grondwaterstand is, zeker in bebouwd gebied, niet volledig te sturen. Daarom heeft de gemeentelijke grondwaterzorgplicht het karakter van een inspanningsverplichting en niet van een resultaatsverplichting. Dit betekent dat de gemeente aanspreekbaar is voor grondwaterproblemen, maar niet dat zij ook aansprakelijk is.

De belangrijkste taken die worden uitgevoerd:

- De gemeente voorziet in een loketfunctie voor vragen, meldingen en/of klachten over grondwater. Vervolgens handelt de gemeente de melding of klacht zorgvuldig af;
- Als beheerder van de openbare ruimte streeft de gemeente naar gewenste ontwateringsdieptes. Deze ontwateringsdieptes kunnen per situatie verschillen, zoals in bestaande openbare ruimtes ten opzichten van nieuw in te richten openbare ruimtes;
- Het monitoren van de grondwaterstanden, waarbij het stopzetten van de grondwaterwinning op het terrein van DSM in Delft een aandachtspunt is.

Communicatie

De gemeente neemt deel aan het communicatieproject dat wordt georganiseerd vanuit de OAS De Groote Lucht. Afgelopen jaren speelde het communicatieprogramma "niet in het riool." Daarnaast sluit de gemeente aan bij landelijke voorlichtingscampagnes gericht op een juist gebruik van de riolering. In het kader van de klimaatadaptatie willen wij dat mensen zich meer bewust worden van het water om hen heen, wat de gevolgen van klimaatverandering zijn en van hun eigen gedrag. Dit "waterbewustzijn" willen wij ook binnen onze organisatie meer een plaats geven.

Samenwerking

Naar aanleiding van het landelijke Bestuursakkoord Water is er in de regio een bestuurlijke overeenkomst "Netwerk Afvalwaterketen Delfland" (NAD) getekend om invulling te geven aan de landelijke afspraken. Deze bestuurlijke overeenkomst heeft geleid tot samenwerking met omliggende twaalf gemeenten en het Hoogheemraadschap van Delfland.

In de planperiode 2016 – 2020 wordt de uitwerking van de samenwerking verder voortgezet. De gemeente neemt hierin actief deel in voor de gemeente belangrijke (ambtelijke) werkgroepen. Een voldoende actieve rol geeft de gemeente de mogelijkheid om te sturen in de uitkomsten.

Wat gaat het kosten?

Om de voornoemde taken te kunnen uitvoeren, dient hiervoor geld beschikbaar te zijn. Dit geld wordt geïnd door middel van een rioolheffing. De gemeente hanteert het uitgangspunt, dat de inkomsten uit de rioolheffing 100% kostendekkend moeten zijn met de kosten van de gemeentelijke watertaken over een langere planhorizon dan de planperiode van het vGRP. De riolering heeft een lange levensduur (ca. 60 jaar). In de jaren 60 en 70 van de vorige eeuw is veel riolering aangelegd. Dit betekent dat deze riolering in na 2020 aan vervanging toe is. Door hier nu op te anticiperen en hiervoor nu geld te sparen in een voorziening, kan worden voorkomen dat de rioolheffing na 2020 ineens fors moet stijgen en heel veel gaat fluctueren per jaar.

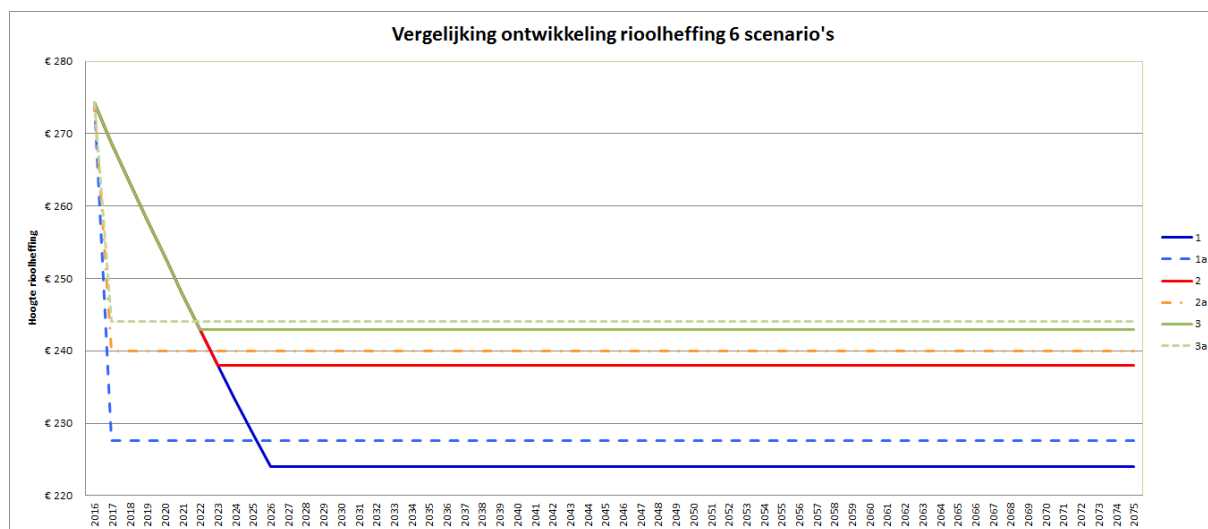
In voorgaande vGRP's werd nog uitgegaan van volledige rioolvervanging na de technische levensduur. De ervaringen hebben ons inmiddels geleerd dat de levensduur van een belangrijk deel van de riolering verlengd kan worden door relinen. Dit beperkt de investeringskosten aanmerkelijk.

Ook de uitgebreide rioolinspecties hebben ons meer inzicht gegeven in de kwaliteit van de riolering. Een en ander heeft er onder andere toe geleid dat de rioolheffing minder snel hoeft te stijgen dan in het verleden werd gedacht.

Voor het kostendekkingsplan zijn de volgende scenario's doorgerekend:

1. Alle investeringslasten worden geactiveerd;
2. Alle investeringslasten in de vrijverval riolering en aan de gemalen worden geactiveerd. De investeringslasten aan de drukriolering, inclusief lokaal behandelingsysteem (IBA) worden direct afgeschreven;
3. Alle investeringslasten in de vrijverval riolering worden geactiveerd. De investeringslasten aan de drukriolering, inclusief lokaal behandelingsysteem (IBA) en aan de gemalen worden direct afgeschreven.

Voor de scenario's 1, 2 en 3 zijn daarnaast varianten doorgerekend met betrekking tot de ontwikkeling van de rioolheffing. In onderstaande figuur is de benodigde ontwikkeling van de rioolheffing per heffingseenheid voor de drie scenario's met varianten weergegeven. De berekende rioolheffing betreft het prijspeil 2016 (geen inflatiecorrectie toegepast).

Op basis van de resultaten van de berekeningen voor de 6 scenario's, geldt scenario 1a als voorkeursscenario voor het kostendekkingsplan voor de planperiode 2016 – 2020. Deze keuze is gebaseerd op:

- De besparingen van voordelen van goed beheer de komende jaren ten goede te laten komen aan de burger;
- Het voordeel van de lagere interne rekenrente voor de kapitaallasten die vanaf 2017 gehanteerd dient te worden, volledig ten goede te laten komen aan de burger;
- Per saldo is de burger op zowel de korte als de lange termijn het voordeligst uit. De keuze voor een nog lager tarief op de korte termijn leidt er toe dat op de lange termijn het tarief weer moet stijgen om kostendekkend te blijven (exclusief inflatie).